

Köszöntő

V. Molnár László 60. születésnapja alkalmából

(Elhangzott a Magyar–Orosz Történész Vegyesbizottság magyar szekciójának ülésén 2012. február 16-án)

V. Molnár László kollégánk 60 éves. Nekem jutott a megtisztelő feladat, hogy egy — mindannyiunk nevében elhangzó — laudáció formájában köszöntsem Őt ebből az alkalomból.

A kerek évfordulók mindig csábítanak a számvetésre, különösen akkor, ha egy eredményekben gazdag életpálya mérlegét kell megvonni. Molnár László szakmai teljesítményének már pusztán a kvantitatív mutatói is önmagukért beszélnek: a közleményeinek összeszámlálását a 335. tételnél hagytam abba. Elcsüggedtem...

A publikációinak tárgya és műfaja rendkívül gazdag: neveléstörténeti, történelem-módszertani, hadtörténeti, művelődéstörténeti, kapcsolattörténeti, magyar és orosz vonatkozású történeti témájú kiadványok sora fémjelzi Molnár László munkásságát. Monográfiák, tanulmánykötetek, tanulmányok, cikkek, szócikkek, recenziók, fordítások, könyv- és tanulmánykötet-szerkesztések, feladatgyűjtemények tanúskodnak oktatói és kutatói sokoldalúságáról, elvitathatatlan erudíciójáról.

A teljesség igénye nélkül, a sokszínűségének illusztrálására, kiemelek néhányat a jeles opuszok közül:

- *Új törekvések a történelemtanításban. Bp., 1993.* (A tanulmánykötet komoly szerepet játszott a rendszerváltás utáni pedagógusképzés és történelemtanítás módszertanának megújításában, és amely az általa megszervezett „Történelemmethodikai Műhely” munkájához kötődik.)
- *A magyar és lengyel tudományos kapcsolatok múltjából. Piliscsaba, 2003.* Felsőoktatási segédkönyv. (Itt jegyzem meg, hogy rendkívül produktívnak bizonyult Molnár László együttműködése a Magyar Tudománytörténeti Intézettel, amely kutatómunkájába az 1990-es évek közepe óta vesz részt.)
- *Kanizsa vára. Bp., Zrínyi Kiadó, 1987.* (Érdekes színfolt az életműben, amely kapcsán említsük meg, hogy az 1980-as években Molnár László a Zrínyi Kiadó felelős szerkesztője volt, s ebben a minőségében útjára bocsátotta a „Hadtörténet fiataloknak” c. igen sikeres sorozatot.)
- *Unger Mátyás emlékkönyv. Bp., Történettudományi Intézet, 1991.* (A kötet szerkesztésével — többet magával — a követésre méltó példát adó tanára előtt tisztelgett.)

Molnár Lászlót azonban mi, ruszisták, elsősorban a XVIII. századi orosz történelem és kultúra, valamint a magyar–oroszl kapcsolattörténeti kutatások fáradhatatlan művelőjeként ismerjük.

Molnár László az ELTE Bölcsészkarán végzett történelem–orosz szakon 1975-ben. Történelmi pályaválasztására két tanáregyéniség volt meghatározó hatással: A már említett Unger Mátyás, akinek köszönhető az 1977-ben megvédett bölcsészdoktori disszertációjának témáját („Törökellenes harcok a Dél-Dunántúlon a XVI. század második felében”); a második pedig Niederhauser Emil professzor, aki ráirányította figyelmét a felvilágosult abszolútizmus oroszországi problémakörére.

Molnár László a tudományos pályára felkészülés legnehezebb és legnemesebb útját választotta: külföldön, a moszkvai Lomonoszov egyetemen lett aspiráns, majd védte meg 1992-ben kandidátusi értekezését, immáron a fő kutatási irányává vált orosz–magyar kapcsolattörténeti témában. Tudományos vezetője Vagyim Alekszandrovics Alekszandrov, a jeles Szibéria-kutató volt. A disszertáció *Magyar–orosz kapcsolatok 1750–1815* címen jelent meg előbb oroszul Joskar-Olában (1994), majd magyarul Piliscsabán (2000). Különleges értéket kölcsönöz az elaborátumnak, hogy alapvetően levéltári források feldolgozásával született, ami kiemeli ezt a munkát a magyarországi ruszisztika általános terméséből. A kontaktológia tudományterületén alapműnek számít. Az értekezés bázisán jelentek meg aztán Molnár László olyan további könyvei mint az *Életutak találkozása 1703–1848* (Piliscsaba, 2004); *Magyarok és oroszok a kulturális kapcsolattörténet tükrében* (Keszthely, 2010); *Utak egymás felé. Magyar–orosz kapcsolattörténeti adalékok 1711–1848* (Keszthely, 2011).

Molnár László történelmi ruszisztikai témájú tanulmányai respektábilis periodikákban jelentek meg mint pl. (a teljesség igénye nélkül készült)

- *Hadtörténelmi Közleményekben*: Szuvorov születésének 250. évfordulójára (1980)
- *Agrártörténeti Szemlében*: Oroszország bel- és külkereskedelme a 18. század második felében (1984)
- *Studia Slavica*-ban: Russzkie putyesesztvennyiki, ucsenyiki i knyigi v Vengrii 1750–1815 (1984)
- *Valóságban*: II. Katalin (1994) és Lomonoszov portré (1995)
- *Világtörténetben*: Tokaji borok a cárok asztalán (1998)
- *Acta Universitatis Szegediensis-ben*: Razvityije obszsesztvennoj miszli v Rosszii v period proszvescsionnovo abszoljutyizma (1990)

Mindennapos leterheltsége mellett (1996–2011 között a Pécsi Tudományegyetem Nevelés- és Művelődéstörténeti Tanszékének docense) 1997–2005 között Molnár László óraadó tanára volt a Károli Gáspár Református Egyetemen, ahol a Kora Újkori Magyar és Egyetemes Történelmi Tanszéken a 18. századi Kelet-Európa történetét oktatta. 2002–2006 között az MTA–ELTE Történelmi Ruszisztikai Kutatócsoport munkatársa.

Sok magyar történész arisztokratikusan távol tartja magát a tudományos ismeretterjesztés műfajától. Nem így Molnár László, aki vállára vette annak terhét, hogy népszerűsítse az orosz történelem, tudomány, művészet és kultúra nagy alakjait az Élet és Tudomány, a História, a Rubicon, az Interpress Magazin, a Somogyi Néplap oldalain, sőt még a Vecsernyaja Ogyessza c. napilapban is. (Utóbbiban a magyar diákokról írt.) Ezzel fontos missziót teljesített. Csak pár nevet említek, akikről cikket publikált: Pugacsov, Raszputyin, Razin, Cialkovszkij,

Lomonoszov, Lobacsevszkij, Borogyin, de lévén *настоящим мужчиной*, nem kerülték el figyelmét II. Katalin pásztoróráinak kegyeltjei sem.

Megengednék magamnak néhány személyes megjegyzést: Molnár Lászlóban nemcsak széleskörű olvasottsággal rendelkező, segítőkész és jóindulatú kollégát ismertem meg, ám az óráira a legnagyobb lelkiismeretességgel felkészülő, a maximumra törekvő tanárt, választékos stílusú, lenyűgöző hatású, magabiztos előadót is. *Он всегда владел аудиторией!* Szakdolgozóinak se szeri, se száma, ahogyan a nekik szentelt figyelmének sem voltak korlátai. Munkabírása, szakmai elkötelezettsége és (ahogyan egy alkalommal Krausz Tamás megjegyezte) a tudomány iránti alázata — példaértékű.

Kevesen tudják, hogy Molnár László neve előtt a megkülönböztető „V” betű a Vörösmarty családnévre utal. A székesfehérvári születésű kollégánk ugyanis Vörösmarty Mihály oldalági leszármazottja. Én mintegy 25 évnyi ismeretség dacára csupán pár esztendővel ezelőtt hallottam erről, ami jól jellemzi Molnár László szerénységét.

Azt szokták mondani, hogy minden sikeres férfi mellett áll egy nő. Most, amikor a laudáció végéhez közeledek, nem hagyhatom elismerő és köszönő szavak nélkül Molnár László feleségének, Puszpán Zsuzsannának hősies, gyakran erőn felüli áldozatvállalását, amellyel — különösen az utóbbi évtizedekben — biztosította annak feltételeit és lehetőségét, hogy ez a robusztus életmű megszülethessen és kiteljesedjék.

Végezetül citálnék néhány ideillő sort Vörösmarty Mihály *Gondolatok a könyvtárban c.* verséből:

Hová lépsz most, gondold meg, oh tudós,
Az emberiségnek elhányt rongyain
Komor betűkkel, mint a téli éj,
Leírva áll a rettentő tanulság:
„Hogy míg nyomorra milliók születnek,
Néhány ezernek jutna üdv e földön,
Ha istenésszel, angyal érzelemmel
Használni tudnák eltök napjait.”

(...)

De hát hol a könyv mely célhoz vezet?
Hol a nagyobb rész boldogsága? – Ment-e
A könyvek által a világ elébb?

(...)

Hány fényes lélek tépte el magát,
Virrasztott a szív égő romja mellett,
Hogy tévedt, sujtott embertársainak
Írányt adjon s erőt, vigasztalást.
Az el nem ismert érdem hősei,
Kiket – midőn már elhunytak, s midőn
Ingyen tehette, csúfos háládattal
Kezdett imádni a galád világ.

(...)

És mégis – mégis fáradozni kell,
Egy újabb szellem kezd felkelni,

Egy új irány tör át a lelkeken:
A nyers fajokba tisztább érzeményt
S gyümölcsözőbb eszméket oltani.

(...)

Mi dolgunk a világon? Küzdeni
És tápot adni lelki vágyainknak.
Ember vagyunk, a föld s az ég fia.
Lelkünk a szárny, mely ég felé viszen.

(...)

Előttünk egy nemzetnek sorsa áll,
Ha azt kivíttuk a mély süllyedésből
S a szellemharcok tiszta sugaránál
Olyan magasra tettük, mint lehet,
Mondhatjuk, térvén őseink porához:
Köszönjük élet! áldomásodat,
Ez jó mulatság, férfi munka volt!

Kedves László, az Isten éltesen sokáig!

Szili Sándor